

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ב

שם השיעור: עקידת יצחק בפשט, במדרש ובאמנות

שם המרצה: צחי לב-רון levran@herzog.ac.il

הרב שלמה ריסקין, מוסף "שבת", פרשת וירא תשע"א

בכל שנה אני תוהה מחדש על מעשה העקדה. איך יכול הא-ל הרחום והחנון, ארך האפיים ורב החסד לדרוש מאברהם להקריב את בנו יחידו התם אשר אהב, את יצחק? וכן כיצד הציווי להעלות את יצחק לעולה בא מפי "האלוקים" עצמו ואילו את הפקודה הסותרת "אל תשלח ידך אל הנער" משמיע רק "מלאך ה'". כיצד מעז אברהם להעדיף את דברי המלאך על פני הוראתו של האלוהים עצמו?...

הפירוש המקובל הוא שאברהם היה נכון להקריב את בנו. אולם 'לחשוק' משמעו גם 'לחדול'. ואפשר אפוא לומר שאברהם מתברך מפי המלאך דווקא משום לא המית את בנו יחידו אלא שמע בקול 'המלאך'.

... הניסיון האמתי שנתנסה בו אברהם היה אפוא המבחן אם ידחה את פרשנותו הראשונה למצוות העקדה ויקבל את השנייה. הלקח הגדול של סיפור מדהים זה הוא שלעתים רצונו של ה' מאיתנו אינו חד משמעי. אנו שומעים אותו בשני קולות. ואף יותר. ועלינו להכריע מה ה' דורש מאיתנו באמת.

מדרש תנחומא, בראשית כ"ב

קדמו השטן בדרך ונדמה לו כדמות זקן.

אמר לו: לאן אתה הולך?

אמר לו: להתפלל.

אמר לו: ומי שהולך להתפלל? למה אש ומאכלת בידו ועצים על כתפו?

אמר לו: שמא נשקא יום או יומים ונשחט ונאפה ונאכל.

אמר לו: זקן, לא שם הייתי כשאמר לך הקדוש ברוך הוא קח נא את בנך, וזקן כמותך ילך ויאבד בן שנתן לו למאה שנה...

אמר לו: לא משטין היה אלא הקדוש ברוך הוא יתברך היה, לא אשמע ממך...

ביום השלישי. וכי מאחר שהדרך קרובה, למה נתעכב שלשת ימים. כיון שראה שלא קבלו ממנו הלב ונעשה לפניהם נהר גדול.

מיד ירד אברהם לתוך המים והגיעו עד ברכיו...

כיון שהגיעו עד חצי הנהר, הגיעו המים עד צוארו...

אמר לו הקדוש ברוך הוא, חייך, שעל דרך יתיחד שמי בעולם.

מיד גער הקדוש ברוך הוא את המעין ויבש הנהר ועמדו ביבשה...

ישעיהו ליבוביץ יראת אלוהים בספר בראשית ובספר איוב

... "עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה" – על העמידה בנסיון העקדה, ולא לפנייה, ניתן לאברהם אישור על יראת שמים שלו.

כסניגורם של נאשמי סדום אברהם טוען טענות מבחינת הצדק והמשפט והרחמים – שהן קטגוריות אנושיות, ועליהן הוא "מואיל" להתווכח עם ה'. אולם כשהועמדה אמונתו במבחן – נדם, אף על פי שכאן דווקא יכול היה לטעון טענות נמרצות, לא רק מבחינת הצדק אלא אף מבחינת האמת: "שהיה לו פתחון-פה לומר אתמול אמרת לי כי ביצחק יקרא לך זרע ועכשיו אתה אומר לי לשחטו – ולא אמר כלום" (תנח' בובר). שתיקתו של אברהם ("אמר הקב"ה אימתי שתק אברהם? כשאמרתי לו כי ביצחק יקרא לך זרע ואחר כך אמרתי לו קח נא את בנך – ושתק לי" [שם]) מעידה שאמונתו אינה אמונה "על תנאי" ואינה מוגדרת בגדרי המוסר האנושי...